

ΙΑΤΡΟΤΕΚ

Κύριε Διευθυντά,

Στο τεύχος του περιοδικού σας, του Ιουλίου 1999 (τόμος 6, τεύχος 1) και στη συνέχεια στο τεύχος του Περιοδικού *Αρχεία Ελληνικής Ιατρικής* (τόμος 16, τεύχος 3, 1999), διάβασα με ευχάριστη έκπληξη, ύστερα από παρατεταμένη σιγή, το ταυτόσημο Άρθρο *Σύνταξης*, του αγαπητού και παλαιού συνεργάτη στο ΙΑΤΡΟΤΕΚ, καθηγητή κ. Θ. Μουντοκαλάκη.

Για τον τίτλο του άρθρου και το εισαγωγικό τμήμα του, που αναφέρονται στο δίλημμα της ύπαρξης ή μη του Ελληνικού Ιατρικού Τύπου, δεν έχω να κάνω κάποια παρατήρηση, αφού οι απόψεις που διατυπώνονται με βρίσκουν απολύτως σύμφωνο και, άλλωστε, γι' αυτές τις απόψεις έχω αγωνιστεί μαζί με τους φίλους συναδέλφους του ΙΑΤΡΟΤΕΚ, αλλά και με συναδέλφους άλλων εταιριών.

Ασφαλώς και επικροτώ την προσπάθεια της επανίδρυσης του ΙΑΤΡΟΤΕΚ. Δεν χωρεί αμφιβολία ότι η ενέργεια αυτή κρίνεται απαραίτητη, αφού το χρονικό διάστημα από τη διακοπή των εργασιών του ΙΑΤΡΟΤΕΚ μέχρι πρόσφατα, έχει επιφέρει τεράστιες μεταβολές στη φιλοσοφία και στις τεχνικές μεθόδους συλλογής, επιλογής, διαχείρισης και διάθεσης των πληροφοριών που περιέχονται στον Ελληνικό Ιατρικό Τύπο (ΕΛΙΤ).

Γι' αυτό το θέμα θα ήθελα να διατυπώσω τις σκέψεις μου, όχι γιατί οι εμπλεκόμενοι στο εγχείρημα συνάδελφοι δεν γνωρίζουν τις δυσκολίες, αλλά για να κατανοήσουν οι νεότεροι κυρίως συνάδελφοι πόσος κόπος, πόση εμμονή και πόση ανιδιοτέλεια θα πρέπει να δαπανήσουν, για την παραγωγή αυτού του «μέσου» άμεσης και άνετης κατάκτησης των πληροφοριών. Ένα έργο που ελευθερώνει τον επιστήμονα γιατρό και νοσηλευτή από το βάνουσο και χρονοβόρο έργο της αναζήτησης, σε σκονισμένα ράφια και άβολους χώρους, των χρησιμων πληροφοριών. Ασφαλώς, θα απαιτηθεί παράλληλα και μια σταυροφορία ενημέρωσης των χρηστών, για την ανατροπή της διαδικασίας: γιατρός ⇒ βιβλιοθήκη ⇒ πληροφορία, σε ανυπολόγιστο χρόνο, σε: πληροφορία ⇒ γιατρός, σε χρόνο σχεδόν μηδέν. Χωρίς να αναφερθούμε στη δυνατότητα άμεσης αλλαγής της στρατηγικής στην αναζήτηση, που προσφέρει τη δυνατότητα τροποποίησης συχνά του πρωτοκόλλου μιας έρευνας, όταν τα προϋπάρχοντα δεδομένα την καθιστούν περιττή.

Θα ήθελα επίσης να θυμίσω κάποιες οδυνηρές και ακατανόητες υστερήσεις που εμφανίζει όλο το πλέγμα παροχής υπηρεσιών υγείας, που άμεσα σχετίζονται με την ποιότητα και το μέλλον του ΕΛΙΤ:

1. Η προπτυχιακή εκπαίδευση (θεωρία και άσκηση) δεν αξιοποιεί τις σύγχρονες θεωρίες και μεθόδους. Βαθμολογεί τις γνώσεις των φοιτητών υποχρεωτικά, αλλά δεν αξιολογεί

τις μαθησιακές τους ικανότητες. Δεν τηρούνται στατιστικά δεδομένα της απόδοσης της εκπαίδευσης, για την εξαγωγή χρησιμων συμπερασμάτων. Οι εκπαιδευτές, η απόδοσή τους, τα εκπαιδευτικά προγράμματα δεν κρίνονται από κανένα όργανο. Η αξιολόγηση της εκπαιδευτικής διαδικασίας από τους φοιτητές είναι σχεδόν άγνωστη, εκτός από ελάχιστες εξαιρέσεις.

Ποιος έμαθε τους φοιτητές των τελευταίων τριών ετών, πριν εισέλθουν στο Νοσοκομείο για άσκηση, τα δικαιώματα του αρρώστου, τη δεοντολογία, την αυτοπροφύλαξή τους. Ποιος τους δίδαξε πώς να μελετούν και να διαβάζουν (και ιατρικά περιοδικά, ελληνικά και ξένα), για να περιοριστώ στα γενικά μόνο θέματα.

2. Για τη μεταπτυχιακή εκπαίδευση, για τη λήψη ειδικότητας, ο Νόμος αναφέρει μόνο το χρόνο που πρέπει να διανύσει ο γιατρός, σε κάποια κλινική και τίποτα άλλο!
3. Η παραγωγή εκπαιδευτών διαφόρων επιπέδων είναι σχεδόν άγνωστη στη χώρα μας. Η μετάδοση γνώσεων, δεξιοτεχνίας και η ενεργοποίηση της μαθησιακής διαδικασίας, στις μέρες μας, αποτελούν αυτοτελείς κλάδους της γνωσιολογίας και είναι διδάξιμες, προκειμένου η αξιοποίηση του ανθρώπινου δυναμικού να είναι πλήρης.
4. Το Ελληνικό Νοσοκομείο απασχολεί σχεδόν καθημερινά τον τύπο. Ό,τι και να πει κανείς θα αποτελούσε κοινοτοπία. Θα αναφερθώ όμως στα θέματα που μας ενδιαφέρουν. Ποια είναι η συμπεριφορά των βιβλιοθηκών των Νοσοκομείων στο Ελληνικό Ιατρικό Περιοδικό; Στις συναντήσεις για βιβλιογραφική ενημέρωση, όπου και όταν γίνονται, αναφέρονται σε άρθρα του ΕΛΙΤ;
5. Τέλος, η έρευνα, που αποτελεί την άλλη βασική λειτουργία του Νοσοκομείου, αλλά και τη βασική πηγή άντλησης δημοσιευμάτων για τον ΕΛΙΤ στη χώρα μας, τελείται τόσο απρογραμμάτιστα και άναρχα, που ούτε τα ίδια τα Νοσηλευτικά Ιδρύματα δεν γνωρίζουν ακριβώς το τι και το πώς ακριβώς διεξάγεται. Ο περιορισμένος αριθμός αξιολογών ερευνητικών δημοσιευμάτων παίρνει το δρόμο της αποστολής στο εξωτερικό, όπως ακριβώς συμβαίνει και με τα καλά αγροτικά μας προϊόντα.

Κύριε Διευθυντά, επειδή γνωρίζω το ήθος και τις ικανότητες των συναδελφων, ελπίζω πως οι προσπάθειές τους θα κινήσουν τα λιμνάζοντα από καιρό νερά του ΕΛΙΤ. Κάθε επιτυχία τους θα είναι άθλος. Η μη επίτευξη όλων των στόχων τους, άλλωστε, θα οφείλεται στην ποιότητα του «περιβάλλοντος χώρου», γιατί, όπως διαπιστώνει η επιστήμη της οργάνωσης και διοίκησης συστημάτων, κανένα σύστημα

δεν μπορεί να υπερβεί το γενικό επίπεδο του χώρου μέσα στον οποίο οφείλει να αναπτυχθεί. Και ο χώρος αυτός βρίσκεται έξω από τη δικαιοδοσία της ομάδας του ΙΑΤΡΟΤΕΚ.

Ο άνθρωπος όμως και πολύ περισσότερο ο επιστήμονας, οφείλει πάντα να προσπαθεί, γιατί όταν δεν προσπαθεί, είναι

σαν να χάνει την ψυχή του. Όμως, το προσωπικό τους «άυλο» κέρδος δεν θα είναι ευκαταφρόνητο, γι' αυτό αξίζει να προσπαθήσουν.

Β. Σάμιος

Teaching pharmacology in Kazakhstan

After the disintegration of the USSR and formation of the independent Republic of Kazakhstan a great number of previously unknown drugs is available. We are occupied with the sale of drugs in Kazakhstan and we have observed that the range of drugs at the doctor's disposal has increased greatly. This has raised new objectives in the teaching and practice of clinical pharmacology and pharmacotherapeutics. The purpose of our letter is to bring the teaching content and teaching methods of these disciplines in Kazakhstan into conformity with the international level.

The students of the pharmaceutical faculty study for 5 years (courses). The students studying for the professions of "Pharmacist of common practice" and "Pharmacist-manager" study pharmacology at the 3rd–4th courses. The students studying for the profession of "Technologist of pharmaceutical production" study pharmacology with the basis of pathology at the 4th course. The students of the other faculties (medicine, pediatrics, stomatology etc.) who study for 5–6 years, study pharmacology at the 3rd course. Coupled with pharmacology the students learn the rules of writing prescriptions and the rules of distribution from drug-stores.

We worked out a new pharmacology teaching program, approved by the Ministry of Education, Culture and Public Health of Kazakhstan.¹ In this program the aims and objectives of teaching pharmacology were defined more exactly. For the first time in Kazakhstan in the general pharmacology course we introduced information about "The List of Essential Drugs", OTC-drugs, International Non-proprietary Name (INN) and Trade Name of the drug, and about pro-drugs. We suggested introduction of the principles of pharmacoepidemiology, pharmacoeconomics, standards of treatment, evidence-based medicine (Cochrane collaboration) in teaching pharmacology.

For the first time in Kazakhstan the choice of drugs for teaching pharmacology was made in conformity with "The List of Essential Drugs for Kazakhstan", in the compilation of which we took part.² We teach using the INN, which was not done previously in Kazakhstan but we agree that the students also should know the trade names of the drugs most widespread in Kazakhstan.

In teaching about chemotherapeutic drugs we pay attention to explanation of the problem of microorganisms resistance, the reasons for resistance and the ways of overcoming it. We introduced the notion of β -lactamase inhibitors and the drugs that contain them and also the notion of DOTC in teaching anti-tuberculous drugs. We introduced information about anti-AIDS drugs (Zidovudine, Ganciclovire, Fanciclovire, Foscarnet) in teaching antiviral drugs.³ In teaching oncological drugs we introduced the principle of radiosensibilizers (Metronidazole). The students' attention is drawn to the adverse effects of the drugs

(e.g. intoxication with microorganism swarms, obstruction of the biliary tree and gastrointestinal tract with helminths, etc.). We recommend all then innovations in teaching for the students of all faculties.

The students of all faculties (with the exception of pharmaceutical) study methods of medicinal treatment in the course of basic pharmacology, therapeutics, the clinical disciplines and clinical pharmacology. The students of the pharmaceutical faculty study the methods of medicinal treatment in the course of basic pharmacology, pharmacognosy and pharmacotherapeutics. We defined more precisely the aims and objectives of teaching pharmacotherapeutics for the students of the pharmaceutical faculty.

The aims of teaching pharmacotherapeutics are as follows:

- Skill in choosing the most effective and safe drugs (and their combinations) for curing the main diseases and syndromes taking into account the clinical state and the individual patient's peculiarities;
- Skill in consulting patients, taking into account the rules of taking drugs;
- Skill in consulting doctors, keeping to the rules of choosing drugs for curing the main diseases and syndromes and the rules of their application.

We defined more exactly the list of diseases studied in the course of pharmacotherapeutics, which are the most important pathological conditions encountered in Kazakhstan. For teaching we have introduced multimedia computer programs and Internet technology. We'll be glad to receive your remarks and suggestions about cooperation.

P.Kh. Popadopoulos, N.Zh. Ormanov

Pharmacological and Pharmacotherapeutic Department

South Kazakhstan State Medical Academy

ukgulib-shm@kaznet.kz, rc-shimk@kaznet.kz

1. ORMANOV NZH, POPADOPULOS PKH, KUDABAYEV AK. Pharmacology Teaching Program for students of pharmaceutical faculties of higher medical education at the professions "Pharmacist of common practice" and "Pharmacist-manager" (in Russian). Shymkent, South Kazakhstan State Medical Academy, 1998:82
2. AKANOV AA, DZHANABAYEV DD, ZELTSER MT, BEKIROV SB, POPADOPULOS PKH, NURGOZHIN TS ET AL. List of Essential Drugs for Republic of Kazakhstan. Approved by Ministry of Education, Culture and Public Health of Kazakhstan; Decree N 30; 1998 Dec 30; Almaty (on Russian). Almaty: Ministry of Education, Culture and Public Health of Kazakhstan, 1998:17
3. ORMANOV NZH, POPADOPULOS PKH, VICTORENKO SN. Drugs in the Course of Pharmacology: Classification and nomenclature (on Russian). Shymkent, South Kazakhstan State Medical Academy, 1999: 59